

Μαρτυρία Πανίκου Γιωρκάτζη

ΟΝΟΜΑ:	Πανίκος Γιωρκάτζης (αδελφός Πολύκαρπου Γιωρκάτζη)
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	1η Ιουλίου 1925
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	1956
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Ερμής
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Αμμόχωστος
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Όχι

Τα φριχτά βασανιστήρια στην Ομορφίτα

«Τα βασανιστήρια που υπέστη ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης δύσκολα μπορεί να βρεθεί άνθρωπος που θα μπορέσει να τα υπομείνει», αφηγείται ο αδελφός του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη Πανίκος, ο οποίος υπήρξε μάρτυρας του φριχτού βασανισμού του Πόλυ στα κρατητήρια της Ομορφίτας, που χαρακτηρίστηκαν σαν τα Νταχάου των αγωνιστών της ΕΟΚΑ. «Για ολόκληρες μέρες τον είχαν γυμνό, δεμένο πισθάγκωνα σ' ένα σιδερένιο κρεβάτι και του έβαζαν βενζίνη και πετρέλαιο από τη μύτη. Ήταν στιγμές που νόμιζες πως ήταν νεκρός», λέει ο Πανίκος Γιωρκάτζης.

Ο Πανίκος ήταν πολύ στενά συνδεδεμένος με τον αδελφό του και έμεναν μαζί σ' ένα διαμέρισμα στη συνοικία του Αϊ-Γιάννη, στη Λευκωσία.

Ερώτηση: Πώς έμαθες ότι ο Πολύκαρπος ήταν μέλος της ΕΟΚΑ;

Ο αγώνας της ΕΟΚΑ μάς βρήκε στη Λευκωσία. Μια μέρα ο Πόλυς μου είπε να πάμε κάπου για να παραδώσει σε κάποιον κάτι. Πήγαμε στο σπίτι του Ευαγγελάκη, κάπου κοντά στο άνοιγμα Κολοκάση, και ο Πολύκαρπος, απ' ό,τι θυμούνται, παρέδωσε ένα πιστόλι σε κάποιον. Όταν επιστρέψαμε στο σπίτι, μου αποκάλυψε ότι ήταν μέλος της ΕΟΚΑ.

Ερώτηση: Πότε συνέβη το περιστατικό;

Το καλοκαίρι του 1955. Ήξερα ότι ο Πολύκαρπος ήταν αναμειγμένος, αλλά όχι τόσο ενεργά όπως αντιλήφθηκα μετά το περιστατικό. Με τον Πόλυ διαμέναμε σ' ένα διαμέρισμα στον Αϊ-Γιάννη, στη Λευκωσία. Ήμαστε τότε μαθητές. Το 1952 αρραβωνιάστηκα στο Βαρώσι, παντρεύτηκα και εγκαταστάθηκα εκεί μόνιμα. Με τον Πόλυ όμως βρισκόμαστε σε επικοινωνία. Τον Αύγουστο του '55 με συνέλαβαν και με μετέφεραν στα κρατητήρια Ομορφίτας, όπου με κράτησαν οι Άγγλοι για δεκαεννιά μέρες.

Ερώτηση: Πώς συνελήφθης;

Ο Πολύκαρπος μου έδωσε οδηγίες να πάω στην Αθήνα για να φέρω οπλισμό. Υπεύ-

θυνος στην Ελλάδα για τη μεταφορά οπλισμού στην Κύπρο ήταν ο Ανδρέας Αζίνας. Στην Αθήνα με παρέλαβε ο Αζίνας και μου έκλεισε δωμάτιο σε ξενοδοχείο. Πρώτη φορά έβγαινα έξω από την Κύπρο. Στην Αθήνα έκαμα και στρατιωτική εκπαίδευση για οκτώ δέκα μέρες. Στη διάρκεια της παραμονής μου στην Αθήνα, η ΕΟΚΑ προχώρησε σε επιχείρηση κατά της ζωής του τότε τελώνη, ο οποίος ήταν Κύπριος, και για λόγους ασφαλείας η μεταφορά οπλισμού αναβλήθηκε. Η ΕΟΚΑ με ειδοποίησε να επιστρέψω χωρίς να μεταφέρω οπλισμό, γιατί ήταν επικίνδυνο να με συλλάβουν στο λιμάνι. Εν τω μεταξύ όμως ο Αζίνας είχε συντάξει και αποστέλλει επιστολή στην Οργάνωση, με την οποία της γνωστοποιούσε ότι απέστειλε οπλισμό με τον «Ερμή», που ήταν το ψευδώνυμό μου, και σε παρένθεση, δίπλα από το ψευδώνυμο, έγραφε και το όνομά μου. Επέστρεψα στην Κύπρο χωρίς να συμβεί οτιδήποτε, αλλά σε μερικές μέρες έτυχε να διαδραματιστεί ένα σημαντικό γεγονός, που άλλαξε άρδην τα πράγματα. Οι Εγγλέζοι περικύκλωσαν το κρησφύγετο του Διγενή, είχαμε μάχες στον Κύκκο και κατά την επιχείρηση κατάφεραν να πάρουν στα χέρια τους μέρος της αλληλογραφίας της ΕΟΚΑ. Μέσα στο υλικό που βρήκαν ήταν και η επιστολή Αζίνα, που γνωστοποιούσε την αποστολή, μέσω εμού, του οπλισμού. Έτσι, μία πρωία το γραφείο μου γέμισε Άγγλους, που με συνέλαβαν και με μετέφεραν στα κρατητήρια Ομορφίτας. Με ανέκριναν εξαντλητικά, με ρώτησαν γιατί πήγα στην Ελλάδα και τους απάντησα ότι επρόκειτο για ταξίδι αναψυχής. Ήταν φανερό όμως ότι δεν τους έπειθα, αφού είχαν στα χέρια τους την επιστολή Αζίνα, που με ενοχοποιούσε. Μ' έκλεισαν λοιπόν στα κρατητήρια ως κρατούμενο. Ύστερα από μερικές μέρες έφεραν εκεί και τον Πολύκαρπο. Είχε συλληφθεί στο Όμοδος. Εμένα με είχαν στο κελί με τον αριθμό τρία και τον Πόλυ στο κελί με τον αριθμό έξι. Ήταν όμως τόσο αυστηρή η απομόνωση, ώστε ούτε εγώ ήξερα ότι εκεί βρισκόταν ο Πόλυς ούτε εκείνος γνώριζε ότι βρισκόμουν κι εγώ εκεί. Πώς το μάθαμε; Η θεία μας η Παναγιώτα συνήθιζε να έρχεται με ποδήλατο από το Στρόβολο και μας έφερνε φαγητό. Μια μέρα, η τσάντα με το φαγητό του Πόλυ ήρθε σ' εμένα και η τσάντα μου πήγε στον Πόλυ. Ίσως οι Εγγλέζοι μπερδεύτηκαν με το επίθετο Γιωρκάτζης. Ξαφνιάστηκα. Φώναξα έναν από τους Τούρκους φρουρούς και τάχα αδιάφορος τον ρώτησα: «Ρε εφέντη μ', ποιος μένει απέναντι και με τις φωνές του δεν μας αφήνει να κοιμηθούμε;» Μου απάντησε: «Τζείνος γκιαούρ, ο Γιωρκάτζης». Κατάφερα να επικοινωνήσω μαζί του και μου είπε ότι οι Άγγλοι ετοιμάζονταν να μας ανακρίνουν μαζί κι έπρεπε να συνεννοηθούμε τι θα πούμε για να μην πέσουμε σε αντιφάσεις. Μου υπέδειξε να πω στους Άγγλους ότι στην Αθήνα πήγα για αναψυχή και όταν επέστρεψα συνελήφθη χωρίς λόγο.

Ερώτηση: Πώς σου φάνηκε τότε ο Πόλνς;

Μου έκαμε εντύπωση η έμμομη ιδέα του να δραπετεύσει. Είχε πληροφορηθεί ότι την περίοδο εκείνη υπήρχε μεγάλη προδοσία στις τάξεις της ΕΟΚΑ και ήθελε να βγει έξω και να εντοπίσει τους προδότες. Οι Άγγλοι εν τω μεταξύ μας παρακολουθούσαν άγρυπνα. Θυμάμαι ότι τις περισσότερες ώρες τις περνούσαμε διαβάζοντας το βιβλίο *Έγκλημα και Τιμωρία*. Όταν μας πήραν για ανάκριση, οι Άγγλοι το βρήκαν και μάλιστα ένας από αυτούς μας κοίταξε ειρωνικά και μας είπε: «Το έγκλημα τιμωρείται». Όταν άρχισαν να μας ανακρίνουν, προσπάθησαν στην αρχή να μας εξαγοράσουν μ' ένα τεράστιο ποσό. Μας υποσχέθηκαν 500 χιλιάδες λίρες και φυγάδευση στην Αυστραλία, όπου ζούσε ένας αδελφός μας, αν τους λέγαμε όσα ήθελαν να μάθουν. Αρνηθήκαμε και τότε άρχισαν τα φριχτά βασανιστήρια. Στη συνέχεια τον μετέφεραν με άλλους εννιά δέκα αγωνιστές στις Κεντρικές Φυλακές, όπου, ως γνωστόν, δραπέτευσε κρυμμένος μέσα στα βαρέλια με τα σκύβαλα.

Ερώτηση: Με τον Πόλν συνεργαστήκατε τον καιρό του αγώνα;

Όχι. Γνώριζα πού βρισκόταν, αλλά δεν είχαμε επικοινωνία. Αγωνιούσα όμως συνεχώς για τη ζωή του, γιατί ήξερα πόσο ριμοκίνδυνος άνθρωπος ήταν.

Ερώτηση: Η μόνη επαφή που είχατε ήταν στα κρατητήρια Ομορφίτας;

Ακριβώς. Κάποτε είχα πάει στην Παπούτσα για να δω τον Γρηγόρη Αυξεντίου, με την ελπίδα πως θα συναντούσα και τον Πολύκαρπο. Ο Αυξεντίου, μόλις με είδε, είπε: «Είσαι άτυχος. Ο Πόλνς κατέβηκε κάτω στα χωριά και δεν θα μπορέσεις να τον δεις. Άλλη φορά που θα έρθεις να με ειδοποιήσεις και θα τον φέρω να τον δεις».

Ερώτηση: Για τι κουβεντιάζατε με τον Πόλν στα κρατητήρια της Ομορφίτας;

Ο Πολύκαρπος ουδέποτε μιλούσε για τον εαυτό του. Εγώ φοβόμουν για τη ζωή του, αλλά εκείνος ήταν πάντα ψύχραιμος. Ήταν όμως επίμονος στο θέμα της απόδρασής του. Μου έλεγε συχνά: «Πρέπει να βγω, γιατί υπάρχει μεγάλη προδοσία από τα μεγάλα στελέχη της Οργάνωσης». Οι Άγγλοι τον υπέβαλαν σε φοβερά βασανιστήρια. Στην Ομορφίτα τον έβαλαν γυμνό σε σιδερένιο κρεβάτι, τον έδεσαν και του έβαλαν βενζίνη και πετρέλαιο στη μύτη. Ήταν ένα από τα πολλά βασανιστήρια. Νόμιζες ότι πέθαινες. Του έκαμαν πολλά, πάρα πολλά βασανιστήρια.

Ερώτηση: Πότε ξανασυνάντησες τον Πολύκαρπο;

Όταν κατέβηκαν οι αντάρτες από τα βουνά και ήρθε ο κόσμος να μας χαιρετήσει

στο σπίτι μας στο Παλαιχώρι. Στη συνέχεια είχαμε τακτική επαφή. Όταν έγινε υπουργός, ερχόταν τακτικά στο σπίτι μας. Γνώριζα ότι θα γινόταν υπουργός. Μάλιστα έμαθα ότι οι Άγγλοι πίεζαν τον Μακάριο να μην τον διορίσει υπουργό Εσωτερικών, γι' αυτό αρχικά ο Αρχιεπίσκοπος του έδωσε το Υπουργείο Εργασίας και άφησε το Υπουργείο Εσωτερικών στον Τάσσο Παπαδόπουλο. Αργότερα τον μετακίνησε στο Υπουργείο Εσωτερικών. Συχνά τηλεφωνούσε στη γυναίκα μου για να του ετοιμάσει φαγητό. «Βασιλική, ερχόμαστε», της έλεγε. Και πάντοτε ερχόταν με καμιά δεκαριά φίλους και συνεργάτες.

Ερώτηση: *Τι άνθρωπος ήταν ο Πολύκαρπος;*

Ο Πόλυς ήταν παράξενος άνθρωπος. Ενδιαφερόταν όμως για το λαό, τους φτωχούς ανθρώπους. Τον αγαπούσαν όλοι γιατί τους βοηθούσε. Δεν έκαμνε διακρίσεις μεταξύ αριστερών και δεξιών. Οι αριστεροί του χωριού μας τον αγαπούσαν και τον εκτιμούσαν. Του άρεσε να μιλά με τους λαϊκούς ανθρώπους και να τους ακούει.

Ερώτηση: *Θυμάσαι κάποια χαρακτηριστική περίπτωση;*

Θυμάμαι την περίπτωση με τον Αλέκο Παναγούλη. Ήμαστε στο Βαρώσι και μια μέρα μάς ζήτησε να τον αφήσουμε μόνο του, γιατί θα είχε κάποια σημαντική συνάντηση. Ήξερα ότι επρόκειτο για τον Παναγούλη. Του ζήτησα να προσέχει και μου απάντησε: «Μα είναι δυνατόν την Ελλάδα, που έδωσε τον πολιτισμό στον κόσμο, να την αφήσουμε να δικτατορευείται;» Του επέστησα και πάλι την προσοχή. Είχα ένα πολύ άσχημο συναίσθημα. Από τότε προείδα το κακό. Ο Πολύκαρπος δεν ήταν ο άνθρωπος που εξωτερίκευε ό,τι σκεφτόταν. Όλα τα κρατούσε για τον εαυτό του.

Θυμάμαι ακόμα τη μάχη των Χανδριών. Σ' αυτή πήραν μέρος ο Αυξεντίου, ο Γιώργος Μάτσης, ο Πολύκαρπος και οι αδελφοί Τσιάρτα. Στη διάρκεια της μάχης χτυπήθηκε ένας Άγγλος στρατιώτης. Ο Χρίστος Τσιάρτας νόμιζε πως ήταν νεκρός, πήγε κοντά του κι εκείνος τον πυροβόλησε και τον σκότωσε. Ήξερα ότι θα γινόταν η μάχη και όταν άκουσα ότι σκοτώθηκε ένας αντάρτης φοβήθηκα ότι ήταν ο Πόλυς. Από το Βαρώσι, όπου βρισκόμουν, πήγα στο Παλαιχώρι για να μάθω νέα. Οι γονείς μας άκουσαν από το ραδιόφωνο την είδηση και έκλαιγαν, πιστεύοντας και αυτοί ότι ο νεκρός ήταν ο Πόλυς. Μαζί μ' έναν εξάδελφο του Μιχάλη Καραολή πήγαμε στον Αγρό για να μάθουμε ποιος ήταν ο νεκρός αντάρτης. Εκεί πληροφορηθήκαμε πως ο νεκρός ήταν ο Χρίστος Τσιάρτας.